

Watanyňy taşlap nirä barýarsyň?

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Watanyňy taşlap nirä barýarsyň? WATANYŇY TAŞLAP NIRÄ BARÝARSYŇ?

Kän kösençlikleri gördüňiz:

Linç edildiňiz... Ölüm jezasy berildiňiz... Sinagoglaryňyz bombalandy... Jana kast edilşiklerde jan berdiňiz... Gan töhmetlerine duçar bolduňyz... Egin-eşik mejburylygyna tabyn edildiňiz... Alty metrden belent jaý salmagyňyza çenli gadagan edildi... 150 ýyl bári habar beriş serişdelerinde görmedigiňiz, eşitmedigiňiz galmady...

1934-nji ýylda Trakýada, 1955-nji ýylda Stambulda öýleriňiz, iş yerleriňiz talandy, sütem gördüňiz... «Barlyk salgydy» bilen aşyňyza awy gatdylar... Gümanlaryň, şübhelenmeleriň gurbany bolduňyz... Gizlenip, bukdaklap gezdiňiz...

Gören bela-beterleriňizi ýazyp gutaryp bolmaýar!

Emma... Ýene-de...

"Osmanlı ve Türk Yahudileri Üzerine Araştırma
ve İncelemeler Yarışması" İkincilik Ödülü

OSMANLI VE TÜRK YAHUDİLERİ

YUSUF BESALEL

GÖZLEM
GAZETECİLİK BASIN ve YAYIN A.Ş.

kitapcy.ru

Soňky ýyllarda 4 müň 500 jöhit raýatymyzyň Türkiýäni taşlap gitmegi janymy ýakdy. 6-7-nji sentýabr wakalaryndan soňam 3 müň 621 adam ýurtdan gidipdi.

Bu göçhä-göçlügiň düýp sebäbi näme?

Emma... Ýene-de...

Irginlige düşüp gidenlere seslenesim, ýakalarından tutup silterläsim gelýär:

– Nirä gidip barýarsyň, bu ýerler seniň watanyň! Jahlyýetiň sesiniň batly çykýanyňa seretme, Anadoly seni gorap saklar, arkadaş!

Assiriýalylaryň, babyllylaryň, persleriň zulmundaň gaçan ata-

babalaryň Anadola sygyndy. Anadolyda...

Rim döwründe siz bardyňyz: romaniýotlar!

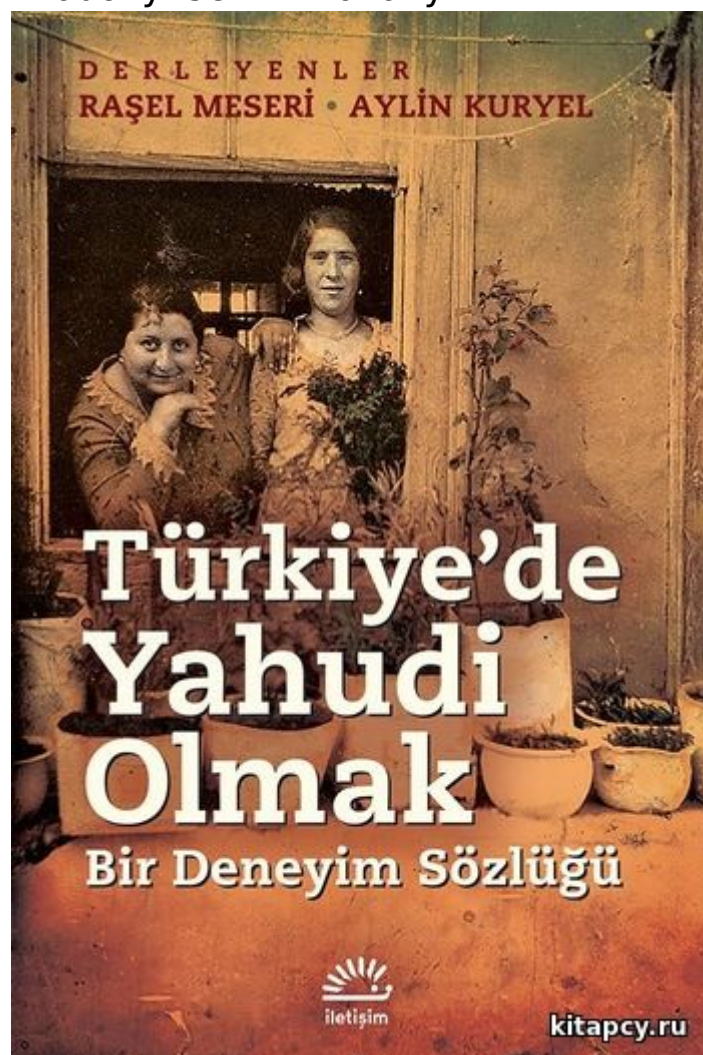
Wizantiýa döwründe siz bardyňyz: garaýymlar (karaimler)!

1376-njy ýylsa Wengeriýadan, 1394-nji ýylda Fransiýadan, 1470-nji ýylda Germaniýadan kowlup Osmanla sygynan sizdiňiz: Aşkenazlar!

1492-nji ýylda Ispaniýadan we Portugaliýadan kowlup Osmanla sygynan sizdiňiz: Sefaradlar!

Anadoly iki ýarym müň ýyllap jöhitlere gujak gerip geldi.

Anadoly seniň watanyň!..

• Taryhyňy ýatdan çykarma

Seret, dost!

Gaty uzaklara gitjegem däl...

Togrul begiň, Alp-Arslanyň, Mälikşanyň goşunynda jöhit esgerler bardy.

Fatih Soltan Mämmediň jöhitlerden guran «Ewłady Musa Gariban» batalýony gyzgyn söweşlere gatnaşdy. Osmanlynyň «Garaba» harby bölüminde-de jöhitler bardy.

Haýim Fahri Napoleona garşy Osmanlynyň ýanynda Akka galasynyň goragyna gatnaşdy.

Osmanlyda harby çinli jöhitler bardy. Bahriýe müňbaşysy (deňizçi maýor) Ýasef Gabaý 1892-nji ýyldaky «Ertugrul» deňiz heläkçiliginde jan berdi.

Jöhitleriň hakyky howandary Osmanly döwletidi: Kanuny Soltan Süleýman Rim papasyndan Rimdäki jöhitleriň azat edilip, Stambula ugradylmagyny ýola goýdy.

Ierusalime gitmek gadagançylygyňyzy Soltan Selim ýatyrdy.

Yshak paşadan Salamon Eskenazä çenli osmanly köşgünde onlarça lukman işledi.

Gabriel Buenawenturadan Awram Farhä çenli nijemeleri diplomatiki tabşyryklary ýerine ýetirdi.

Osmanly pul çykarma işini jöhitlere ynandy.

Hatda «Hilal-ı Ahmer» («Gyzyl ýarymaý») guramasynda jöhitler bar.

NAİM A. GÜLERYÜZ

Bizans'tan 20. Yüzyıla Türk Yahudileri

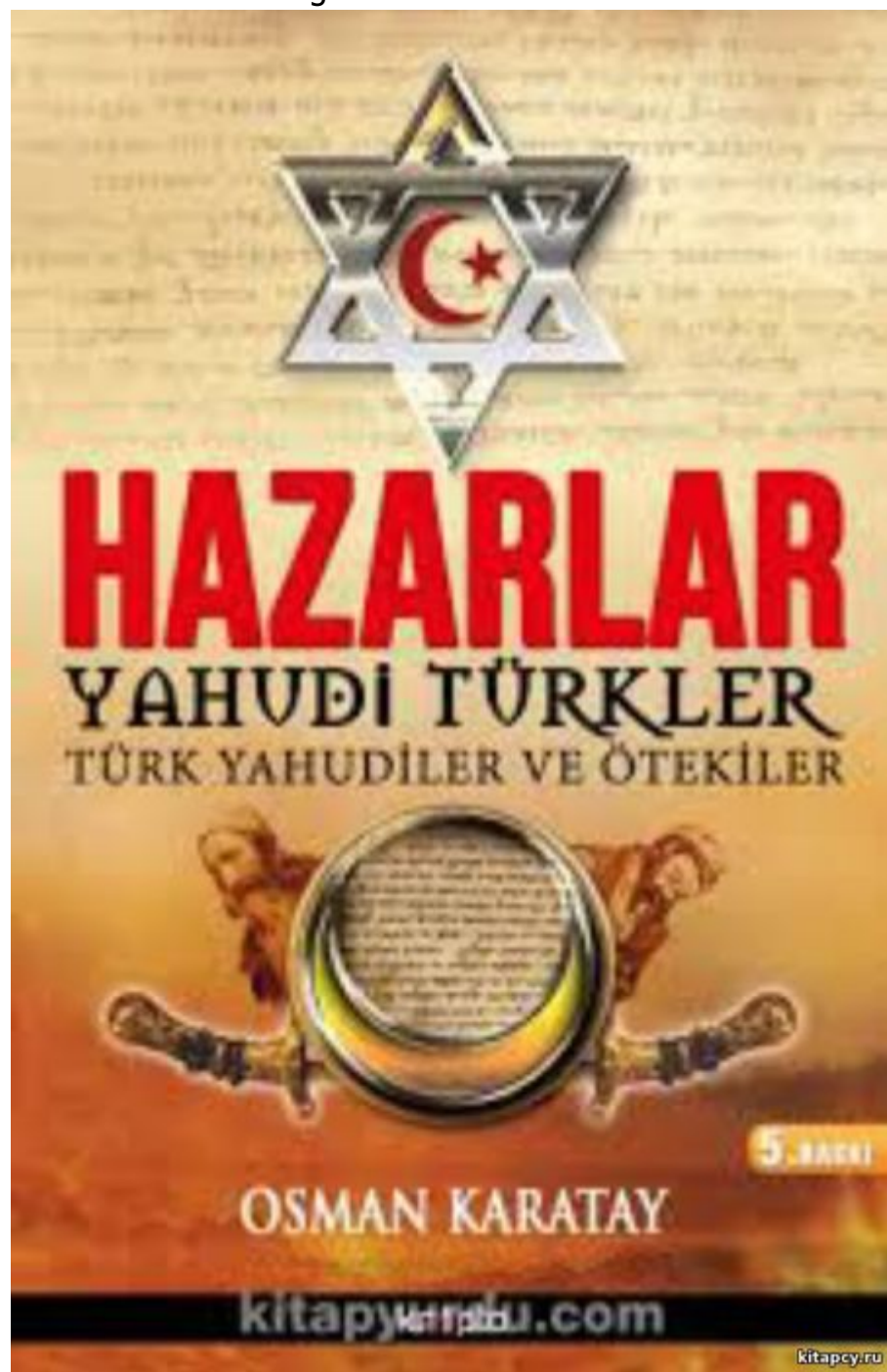

Ilkinji çaphanany guran Dawid we Samuel Nahmiýas doganlardy. Birinji jöhit gazetini Rafael Uziel çykaryp başlady. «Orta oýnundan» jadygöýlüge, medeni durmuşymyzy reňklendirenleriň arasynda jöhitlerem bardy. Soltan Selim III-e tambur (tamdyra) çalmagy öwreden mugallymy Isak Romanody. Mişon Wentura ýaly ordinarius hukukçylar ýokdy, Haskiel Gabaý, Isak Ferera ýaly sudýalar adalat paýlady. Samuel endi Içeri işler uprawleniýesiniň başlygy wezipesine galdy. A.Lumneý Dawidsiň ýa-da Awram Galantiniň türk diline goşan goşantlaryny ýatdan çykaryp bolarmy?

Ýehezkel Gabaý Magaryf nezaretinde (ministrliginde) işlän birinji işgärdi. Fethi Franko Umumy statistika edarasynyň başlygydy.

Germaniýadan gaçyp Türkiýä gelen alymlaryň bitiren işlerini kim inkär edip biler?

Bular bilenem gutaranok...

- **Dost-doganlygyň ýurdy**

Sen ýalan-ýaşryk maglumatlardan doly bolgusyz teleseriallara kelläni agyrtma...

Osmanly jöhitleri sionizme elmydama hem garşy çykdy. Olar bu topraklara wepaly bolup galdy.

Abdylhamyt II sionizmi esaslandyryjy Teodor Herzle Kipr ýaly ýerlere göçüp gelmegi tekliþ etdi, olardan dördünji diwiziýanyň garamagynda harby bölüm döredilmegini isledi, oňa «Mejidiýe» nyşanyňy dakdy.

Sefaradlar Osmanla gelişleriniň 400-nji ýylyny Abdylhamyt II-niň oňlamagy bilen baýram edip belledi.

Osmanly Mejlisinde we Türkiýäniň Ýokary Halk mejlisinde (TBMM) jöhüt deputatlar işläpdi.

Biziň ýakyn taryhymyzda:

Ýuda Hekim ýaly şehit düşen...

Salamon Baruh ýaly «Istiklal» medalyňyň eýesi...

Nesim Danon ýaly Milli azat-edijilik göreşine ýarag, ok-däri kömegini eden...

Nesim Nawaro ýaly grek baýdagyny sypyryp aýryp, türk baýdagyny ýokaryk galdyran...

Hahambaşy Haýim Nahhm ýaly «mandatçylygy kabul edemzok, türk halky bilen bile Mustapa Kemalyň ýanyndadyrs!» diýen...

Nahman Waron ýaly Mustapa Kemala maglumat getiren...

Albert Kadranel ýaly salgytdan düşen pullary gizlinlik bilen Anadoly hökümetine iberen...

Kanon maşgalasy ýaly «Kuwaýy-miliýeçileri» (Garaşsyzlyk ugrunda göreşýän watançylar) gizläp saklandygy üçin tohum-tiji bilen ýakylp öldürilen jöhütler bar, dost!..

1914-nji ýyldan 1922-nji ýyla çenli diňe Stambulda dört mün jöhüt aýaly ýanyoldaşyndan jyda düşdi.

Heý, biz bulary ýatdan çykararysmy...

Ishak Algaziniň Harby-howa güýçleri üçin ýazan gimnini ýatdan çykaryp bormy?

Harby-deňiz güýçleri üçin Alper Almelegiň ýazan, kakasy Ýakup Almelegiň çalan gimnini undup bolarmy?

Haýsysyny ýazaýyn...

Albert Karasu ýa-da ogly Bilge Karasu ýaly nijeme edebiýatçylar...

Awram Leýon ýaly nijeme gazet eýeleri...

J.Habib Gerez ýaly nijeme suratkeşler...

Dilber Kamhi ýaly nijeme bezeg-miniatýuraçy ussatlary...

Ýeşua Aroýo ýaly nijeme kompozitorlar...
Nino Waron ýaly aýdymçy-şahyrlar...
Izel Rozental ýaly nijeme karikaturaçylar...
Çetin Gabaý ýaly nijeme režissýorlar...
Wiktor Kastro ýaly kinostudiýa hojaýynlar...
Bernar Nahum ýaly nijeme işewürler...
Albert Kohen ýa-da onuň ogly Sami Kohen ýaly nijeme
žurnalistler...
Bu ýurduň taryhydyr!

Jöhitsiz (we gürrüňsiz rumsuz-ermenisiz) kemter bolarys.
Ýeriňi-ýurduňy, taryhyňy taşlap nirä gidýärsiň?
Gitme.
Biz bu ýerleri dost-doganlygyň ýurduna öwreris. Sözümüz söz
bolsun.
Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 03.01.2018 ý. Publisistika